

POSTANOWIENIE

Dnia 30 maja 2017 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

SSN Mirosława Wysocka (przewodniczący)

SSN Maria Szulc (sprawozdawca)

SSN Kazimierz Zawada

w sprawie z powództwa K. N.
przeciwko Okręgowej Izbie Urbanistów z siedzibą w G.
o zapłatę,
po rozpoznaniu na posiedzeniu niejawnym w Izbie Cywilnej
w dniu 30 maja 2017 r.,
skargi kasacyjnej powódki
od postanowienia Sądu Apelacyjnego w (...)
z dnia 3 lutego 2016 r., sygn. akt I ACa (...),

oddala skargę kasacyjną.

UZASADNIENIE

Zaskarżonym postanowieniem, rozpoznawszy apelacje obu stron, Sąd Apelacyjny w (...) uchylił wyrok Sądu Okręgowego w G. w punktach drugim i czwartym tj. w części oddalającej powództwo ponad zasądzoną kwotę 20.250 zł z ustawowymi odsetkami i zasądzającej koszty procesu od powódki na rzecz pozwanej i w tym zakresie umorzył postępowanie, odrzucił apelację powódki i obciążył ją kosztami postępowania apelacyjnego.

Ustalił, że powódka K. N. w dniu 12 września 2006 r. złożyła do pozwanej Okręgowej Izby Urbanistów z siedzibą G. wniosek o przeprowadzenie postępowania o wpis na listę urbanistów. Wskutek uznania przez Okręgową

Komisję Kwalifikacyjną konieczności dodatkowego wykazania posiadanych kwalifikacji, uchylene przez Krajową Komisję Kwalifikacyjną uchwały odmawiającej powódce potwierdzenia kwalifikacji i zwłoki w dalszych czynnościach, uchwała uznająca kwalifikacje została podjęta w dniu 5 lipca 2009 r.

Sąd pierwszej instancji przyjął, że powódka poniosła szkodę w kwocie 20 500 zł z tytułu utraty dochodów ze stosunku pracy rozwiązanego wskutek braku uprawnień urbanisty oraz zasiłku chorobowego, natomiast w pozostałej części powództwo z tego tytułu oraz z tytułu utraconych korzyści nie zostało udowodnione. Wskazał również, że pozwana miała zdolność sądową do dnia zamknięcia rozprawy w dniu 26 stycznia 2015 r., bo termin jej likwidacji przewidziany ustawą z dnia 9 maja 2014 r. o ułatwieniu dostępu do wykonywania niektórych zawodów regulowanych (Dz. U. 2014 r., poz. 768; dalej „ustawa o ułatwieniu dostępu”) upływał z dniem 10 lutego 2015 r.

Sąd drugiej instancji uznał, że strona pozwana utraciła zdolność sądową w toku postępowania, co uzasadnia uchylene na podstawie art. 199 § 1 pkt 3 i 355 § 1 k.p.c. wyroku w zaskarżonej przez powódkę części i umorzenie postępowania w tym zakresie. Rozstrzygnięcie to nie narusza zakazu reformationis *in peius* z uwagi na wydanie orzeczenia o charakterze procesowym. Stanowisko powyższe prowadzi także do odrzucenia na podstawie art. 373 zd. pierwsze k.p.c. apelacji strony pozwanej jako niedopuszczalnej.

Wyjaśnił, że utrata bytu prawnego pozwanej nie jest związana z datą wejścia w życie z dniem 10 sierpnia 2014 r. ustawy o ułatwieniu dostępu, której art. 29 ust. 1 znosi samorząd urbanistów, lecz z zakończeniem czynności likwidacyjnych, o których mowa w ustępie 2 - 5 i dopóki organy samorządu nie zakończą działalności likwidacyjnej, osoba prawna istnieje. Odmienny pogląd musiałby zakładać istnienie organów bez osoby prawnej i chociaż judykatura i doktryna dopuszcza możliwość występowania likwidatora dla podmiotu, który utracił osobowość prawną, to nawet gdyby organ likwidowanego samorządu posiadał samodzielną zdolność sądową, to i tak utraciłby ją w wyniku zakończenia likwidacji. Okręgowa Rada czynności likwidacyjne pozwanej zakończyła w ustawowym terminie 6 miesięcy zgodnie z art. 29 ust. 5, bo w dniu 30 stycznia 2015 r. podjęła

uchwały o przyjęciu sprawozdania likwidacyjnego i stwierdzeniu zakończenia procesu likwidacyjnego, co związane jest także z brakiem majątku. Organ ten po dniu 10 lutego 2015 r. nie posiada żadnych kompetencji. W związku z tym nie zachodzi sytuacja unormowana w art. 29 ust. 1 pkt 1 ustawy uzasadniająca złożenie przez właściwego ministra wniosku do sądu o ustanowienie likwidatora. Brak jest też podstaw do przyjęcia, że funkcje organów uprawnionych do likwidacji samorządu zawodowego przejęła Krajowa Rada Izby Urbanistów, która w terminie określonym w art. 29 ust. 5 ustawy nie zwołała Nadzwyczajnego Krajowego Zjazdu Izb Urbanistów i zgodnie z ust. 7 ust. 2 ustawy utraciła uprawnienia do decydowania o majątku samorządu.

W ocenie Sądu drugiej instancji istnienie wierzytelności w stosunku do pozwanej nie stanowi przeszkody do uznania, że nie ma podmiotu, który jest za nią odpowiedzialny; analogicznie jak w przypadku spółki kapitałowej, likwidacja samorządu zawodowego urbanistów jest zakończona wówczas, gdy nie ma już żadnych składników majątkowych i okoliczność ta jest stwierdzona sprawozdaniem likwidacyjnym. Warunkiem utraty osobowości przez pozwaną nie jest zaspokojenie przez nią wszystkich wierzycieli, bo oznaczałoby to utrzymanie jej bytu prawnego mimo zaprzestania działalności i całkowitej utraty zdolności wypełniania zobowiązań.

Ustawodawca nie uregulował kwestii następstwa prawnego podmiotów utworzonych w drodze ustawy. Z kompetencji ministra właściwego do spraw budownictwa, lokalnego planowania i zagospodarowania przestrzennego oraz mieszkalnictwa wynikających z art. 29 ust. 7 nie można wyprowadzić wniosku, że następcą zlikwidowanego samorządu jest Skarb Państwa - w tym zakresie nie obowiązuje też regulacja art. 25 e dotycząca podmiotów wykreślonych z Krajowego Rejestru Sądowego (ustawa z dnia 20 sierpnia 1997 r. o Krajowym Rejestrze Sądowym jedn. tekst Dz. U. 2015 r., poz. 1142).

W skardze kasacyjnej powódka zaskarżając powyższe postanowienie w całości zarzuciła naruszenie art. 29 ust. 3, art. 29 ust. 5, art. 29 ust. 6, art. 29 ust. 7 pkt 1 i art. 29 ust. 7 ustawy o ułatwieniu dostępu oraz art. 379 pkt 2 k.p.c.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

Skarżąca oparła skargę kasacyjną, poza zarzutami błędnej wykładni i niewłaściwego zastosowania wskazanych przepisów ustawy o ułatwieniu dostępu, na zarzucie naruszenia art. 379 pkt 2 k.p.c., nie wskazała natomiast w drugiej podstawie kasacyjnej naruszenia art. 199 § 1 pkt 3 i art. 355 § 1 k.p.c. stanowiących podstawę rozstrzygnięcia Sądu drugiej instancji. Skarga kasacyjna jest sformalizowanym środkiem zaskarżenia, który Sąd Najwyższy rozpoznaje w granicach zaskarżenia i wskazanych przez skarżącego podstaw (art. 398¹³ § 1 k.p.c.). Wyłącznie strona jest uprawniona do przytoczenia podstaw kasacyjnych i Sąd Najwyższy nie może ani zastąpić skarżącej w ich wyborze, ani ich domniemywać na podstawie treści skargi. Brak zarzutów dotyczących podstawy prawnej rozstrzygnięcia w zasadzie usuwa konieczność kontroli kasacyjnej co do wykładni i zastosowania pozostałych wskazanych przepisów prawa.

Błędnie skarżąca wywodzi, że Sąd drugiej instancji przyjął nieważność postępowania na podstawie art. 379 pkt 2 k.p.c., uznał bowiem, że likwidacja została zakończona z dniem 30 stycznia 2015 r., a więc po wydaniu wyroku przez Sąd pierwszej instancji, natomiast pozwana z tym dniem, a więc w toku postępowania międzyinstancyjnego, utraciła zdolność sądową, co uzasadnia zastosowanie art. 199 § 1 pkt 3 i 355 § 1 k.p.c.

W ocenie Sądu Najwyższego waga zagadnienia zdolności sądowej izb okręgowych urbanistów w świetle ustawy z dnia 9 maja 2014 r. o ułatwieniu dostępu wymaga odniesienia się do zarzutów powódki.

Ustawa w art. 29 określa tryb likwidacji izb urbanistów i znosząc samorząd stanowi, że kompetencje do podjęcia czynności likwidacyjnych mają organy samorządu, a więc organy Okręgowych Izby Urbanistów. Termin końcowy zakończenia tych czynności został ustalony na 6 miesięcy od dnia wejścia w życie ustawy, a więc do dnia 10 lutego 2015 r. (art. 29 ust. 1, 2 i 5). W terminie 30 dni po upływie tego terminu Nadzwyczajny Krajowy Zjazd Izby Urbanistów podejmuje uchwałę o przeznaczeniu majątku samorządu zawodowego urbanistów i informuje o jej treści wymienionego ministra. W razie niezakończenia czynności likwidacyjnych przez organy izby lub niepodjęcia uchwały przez Nadzwyczajny Krajowy Zjazd w przedmiocie przeznaczenia majątku samorządu minister

ten składa do sądu wniosek o wyznaczenie likwidatora albo wniosek o orzeczeniu o przeznaczeniu majątku, który może być przez sąd przeznaczony jedynie na cel społeczny (art. 29 ust. 6 i 7). Ustawa w art. 29 ust. 3 wymienia przykładowo czynności, które należą do czynności likwidacyjnych takie, jak zakończenie interesów bieżących, ściąganie wierzytelności, wypełnienie zobowiązań i upłynnienie majątku samorządu.

O ile można podzielić pogląd skarżącej, że czynnościami likwidacyjnymi są objęte nie tylko wierzytelności wymagalne ale też wierzytelności niewymagalne, o tyle nie można zgodzić się z tym, że czynności likwidacyjne pozwanej Izby nie zostały zakończone.

Wbrew twierdzeniu skarżącej, zakończenie czynności likwidacyjnych należy wyłącznie do organów samorządu izb, a likwidator może być powołany przez sąd na wniosek ministra tylko w razie niezakończenia czynności likwidacyjnych do dnia 10 lutego 2015 r. Każda z izb jest odrębną osobą prawną i posiada własny majątek, który podlega likwidacji, a zatem zakresem przedmiotowym czynności likwidacyjnych jest objęty majątek każdej z izb oddzielnie. Krajowa Rada nie jest powołana do czynności likwidacyjnych, w tym do zaspokajania wierzycieli, lecz do określenia przeznaczenia majątku pozostałego po likwidacji poszczególnych izb. Jeżeli po zakończeniu czynności likwidacyjnej izby nie pozostanie żaden majątek, Krajowa Rada nie ma uprawnienia do dokonywania dalszych czynności mających skutek likwidacyjny w stosunku do wierzycieli izby. Konsekwencją takiego rozwiązania ustawowego jest zakończenie likwidacji izby, gdy nie ma ona już żadnych składników majątkowych i zostanie podjęta o przyjęciu sprawozdania likwidacyjnego i stwierdzeniu zakończenia procesu likwidacyjnego. Termin 10 lutego 2015 r. był końcowym terminem zakończenia likwidacji izb, a uchwały pozwanej w tym przedmiocie zapadły przed jego upływem, co wyklucza możliwość zastosowania art. 29 ust. 7 pkt 1 ustawy o ułatwieniu dostępu. Ustawa nie zawiera przesłanki zaspokojenia wszystkich wierzycieli jako warunku zakończenia likwidacji, zatem nie można przyjąć, by niezaspokojenie wszystkich wierzycieli mogło być przyczyną dalszego trwania bytu prawnego izby. Skarżąca wychodzi z błędnego założenia o likwidacji samorządu jako całości a nie poszczególnych izb jako odrębnych osób prawnych i łączy likwidację z likwidacją całego majątku, gdy

tymczasem likwidacja poszczególnych izb może dotyczyć tylko ich majątku. Krajowa Rada nie działa w procesie likwidacyjnym poszczególnych izb, lecz może podejmować decyzje co do przeznaczenia majątku pozostałego po likwidacji wszystkich izb, a więc co do zasady nie można wykluczyć podjęcia decyzji o spłacie wierzycieli niezaspokojonych w postępowaniu likwidacyjnym poszczególnych izb. Nie ma to jednak wpływu na moment zakończenia postępowania likwidacyjnego danej izby.

Jak trafnie wskazał Sąd Apelacyjny, ustawodawca nie zawarł w ustawie takiego rozwiązania, które mogłoby stanowić podstawę do przyjęcia, że następcą prawnym zlikwidowanego samorządu jest Skarb Państwa, zwłaszcza że nie przejmuje majątku likwidowanego samorządu. O przeznaczeniu majątku, w braku uchwały Nadzwyczajnego Krajowego Zjazdu Urbanistów orzeka bowiem sąd uwzględniając wyłącznie cel społeczny. Niedostateczność rozwiązań ustawowych nie daje podstaw do wykładni *contra legem* i przyjęcia, że mimo wyczerpania czynności likwidacyjnych w stosunku do całości majątku izby i potwierdzenia tego uchwałą o przyjęciu sprawozdania likwidacyjnego i stwierdzeniu zakończenia procesu likwidacyjnego, likwidacja izby nie została zakończona i jej byt prawny nadal trwa. Prawidłowo zatem uznał Sąd Apelacyjny, że pozwana utraciła zdolność sądową z dniem powzięcia uchwały o stwierdzeniu zakończenia postępowania likwidacyjnego

Z tych względów orzeczono jak w sentencji na podstawie art. 398¹⁴ k.p.c.

jw

r.g.